

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА У СФЕРІ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ І НАВЧАННЯ ФЕДЕРАТИВНОЇ РЕСПУБЛІКИ НІМЕЧЧИНИ

Сучасний ринок праці характеризується значною динамічністю, яка породжує постійний дисбаланс між попитом та пропозицією робочої сили, особливо, щодо відповідності кваліфікації працівників вимогам економіки. У цьому аспекті значний інтерес викликають системи професійної освіти розвинутих економік європейських країн (зокрема Німеччини), яким вдається налагодити механізми підготовки фахівців, здатних відповідати швидкозмінним вимогам ринку праці. Одним із таких механізмів є державно-приватне партнерство (далі – ДПП) [2, с. 4–5].

Законодавство України визначає досить широкий обсяг поняття ДПП у сфері освіти і науки. Фактично, до такого належить будь-яка форма участі приватного капіталу, основана на довготривалому договорі із представниками держави чи територіальної громади, та спрямована, в кінцевому результаті, на забезпечення надання освітніх послуг. [1, с. 7]

Законодавче регулювання ДПП у Німеччині здійснюється законом про прискорення впровадження державно-приватного партнерства та вдосконалення законодавчої бази для державно-приватного партнерства від 01.09.2005 р. [5]. Для сприяння та розвитку ДПП у Німеччині діє *Berater der öffentlichen Hand GmbH*, також відома як *Partnerschaft Deutschland (PD)* – консалтингова компанія, яка повністю перебуває у державній та муніципальній власності. У цієї компанії федеральний уряд, федеральні землі, муніципалітети, муніципальні асоціації, установи та корпорації публічного права та інші компанії, контрольовані державним сектором, можуть замовити консалтингові послуги щодо ДПП. Проте, виходячи із змісту згаданого закону та реалізованих проєктів, сутність ДПП в Німеччині зводиться до будівництва (реконструкції) громадських будівель чи об'єктів інфраструктури.

Щодо освіти, то проєкти ДПП у цій галузі реалізуються на рівні федеральних земель та муніципалітетів у вигляді будівництва чи реконструкції шкіл і професійних шкіл. Зокрема, шкільні будівлі, після їх будівництва чи реконструкції приватним партнером, передаються йому в управління на підставі довгострокового договору із зобов'язаннями їх повного обслуговування, підтримання в належному стані, прибирання, забезпечення збереження майна. Для прикладу, можна навести такі проєкти. Реконструкція трьох будівель центру професійної освіти у Леверкузені завершена у березні 2008 р. з терміном дії договору до липня 2034 р. [4] Будівництво нового приміщення професійної школи для вільного ганзейського міста Бремен завершено в червні 2022 р. з терміном дії договору 25 років. У цьому випадку компанія PD надала увесь спектр консалтингових послуг і супроводжувала проєкт від ранньої фази до введення в експлуатацію приміщення школи [7].

Нормативно-правове забезпечення професійної освіти в Німеччині не оперує поняттям ДПП, хоча сама система професійної освіти містить багато складових, що підпадають під ознаки такого партнерства. Дуальна форма професійної освіти, яка переважає в Німеччині, визначається як дуальне навчання (*duale Ausbildung*), або дуальне професійне навчання (*duale Berufsausbildung*), або професійне навчання на підприємстві (*betriebliche Berufsausbildung*). Іншою формою професійної освіти є шкільне навчання. Кожна із цих форм має свої особливості.

Законодавчою основою дуального навчання є Закон про професійне навчання від 23.03.2005 р. (BBiG) [3] та Закон про організацію ремесл (Ремісничий кодекс) від 17.09.1953 р. (HwO) [6]. Згідно абз. 1) § 3 BBiG, цей закон поширюється на професійне навчання, крім навчання в професійних школах, яке регулюється законодавством федеральних земель про школи. Абз. 3) § 3 BBiG визначає, які норми BBiG не застосовуються до професійного навчання за професіями, визначеними HwO, в цих випадках застосовуються відповідні норми HwO. В 1970 році в Німеччині створено Федеральний інститут професійної освіти і навчання (BIBB), який є федеральною установою публічного права, фінансується з ресурсів федерального бюджету та підлягає правовому нагляду Федеральним міністерством освіти та наукових досліджень (BMBWF). Діяльність BIBB регулюється частиною 5 BBiG. BIBB бере участь у підготовці правил навчання та

інших нормативно-правових актів, які можуть бути видані відповідно до BViG або частини 2 HwO (п. а) реч. 1 абз. 3) § 90 BViG). BIBB має законодавчо закріплений мандат на ведення та публікацію переліку «визнаних навчальних професій» (anerkannter Ausbildungsberuf) (реч. 3 абз. 3) § 90 BViG).

Шкільне професійне навчання регулюється законами відповідної федеральної землі Німеччини. Постійна конференція міністрів освіти та культури земель Федеративної Республіки Німеччини (КМК) об'єднує міністрів та сенаторів федеральних земель, відповідальних за освіту та професійну підготовку, університети, наукові дослідження та питання культури. Необхідна координація досягається за допомогою резолюцій, рекомендацій, договорів між федеральними землями.

У дуальній системі професійної освіти навчання за визнаними професіями відбувається у тренінговій компанії та професійній школі. Федеральний уряд регулює частину навчання у тренінговій компанії за допомогою положень про навчання. Відправною точкою для реорганізації навчальних професій є потреба економіки в кваліфікованих працівниках. На нараді у відповідальному федеральному міністерстві, як правило, у Федеральному міністерстві економіки та технологій (BMWi), за погодженням з BMBF та головними організаціями роботодавців і працівників, визначаються відповідні параметри освітньої політики. Проект положення про навчання розробляється під керівництвом BIBB у співпраці з експертами, призначеними головними організаціями роботодавців і працівників [8].

Для частини навчання в професійній школі КМК із залученням експертів розробляє та приймає рамковий навчальний план, який узгоджується з відповідними федеральними положеннями про навчання відповідно до Спільного протоколу результатів щодо процедури узгодження навчальних положень та рамкових навчальних планів у сфері професійної освіти і навчання між Федеральним урядом та міністрами освіти і культури (сенаторами) земель від 30.05.1972 [9].

Додатково, для розуміння системи дуальної професійної освіти Німеччини, слід зазначити, що у Німеччині усі комерційні компанії, підприємці та самозайняті особи обов'язково повинні бути членами торгово-промислових палат (ІНК), ремісники, ремісничі підприємства – членами ремісничих палат (НWK), представники «зелених професій» (фермери, садівники) – членами сільськогосподарських палат. Кожна палата є відповідальним органом за навчання відповідним професіям.

Можна виділити такі елементи системи дуального професійного навчання в Німеччині, які містять ознаки ДПП.

Сторонами договору про професійне навчання є стажист та тренер (тренінгова компанія).

Палати, як саморегульовані організації комерційних компаній, підприємців, самозайнятих осіб певної галузі та регіону:

- визначають потребу регіону у кваліфікованих працівниках певних професій, проводять ярмарки вакансій, через BIBB можуть ініціювати модернізацію положень про навчання;

- визначають придатність (§ 32 BViG, § 23 HwO) професійної школи (§ 27 BViG, § 21 HwO), тренерів (тренінгової компанії) (абз. 1) § 28 BViG, абз. 1) § 22 HwO), інструкторів (абз. 2) § 28, § 30 BViG, Постанова BMBF про придатність інструкторів від 21.01.2009 р. (AEVO), абз. 1) § 22, § 22b HwO);

- реєструють договори про професійне навчання (абз. 1) § 11, § 36 BViG);

- із числа роботодавців, працівників та викладачів професійної школи створюють екзаменаційні комісії для проведення іспитів стажерів (§ 39, § 40 BViG), проведення іспиту інструкторів (абз. 5) § 5 AEVO);

- видають екзаменаційний сертифікат (ІНК-Zeugnis), який містить результати підсумкового іспиту та підтверджує здобуття професійної кваліфікації.

Тренер (тренінгова компанія):

- на підставі положень про навчання та рамкових навчальних планів складає план навчання (реч. 1 абз. 1) § 14 BViG);

- безоплатно забезпечує стажерів ресурсами необхідними для навчання та складання іспитів (реч. 3 абз. 1) § 14 BViG);

- у випадку, якщо навчання не здійснюється безпосередньо тренером, доручає це інструктору

(реч. 2 абз. 1) § 14 BBiG);

- видає сертифікат про проходження навчання (Ausbildungszeugnis).

Таким чином, система професійної освіти Німеччини не оперує поняттям ДПП в його широкому розумінні. Опосередковано до проєктів ДПП у сфері професійної освіти можна віднести будівництво (реконструкцію) професійних шкіл на замовлення муніципалітетів. Модель дуальної професійної освіти Німеччини передбачає переважну, пряму та договірну участь приватних партнерів у освітньому процесі, що можна віднести до ознак ДПП. Проте ця модель являє собою державно-правову констатацію історично сформованих суспільних відносин, основана на принципі саморегулювання окремих регіонів та галузей, і є доволі специфічною. Тому вбачаємо можливим використання окремих її елементів з адаптацією до наявної системи професійної освіти в Україні, зокрема, вдосконалення механізму безпосередньої співпраці між роботодавцями (їх об'єднаннями, асоціаціями) та закладами професійної освіти.

Список використаних джерел

1. Вороніна-Пригодій Д. А., Попова В. В., Радкевич О. П., Слободяник О. В., Чепуренко Я. О. Державно-приватне партнерство у сфері професійної (професійно-технічної) освіти: термінологічний словник / ред. В. О. Радкевич, С. Г. Кравець. Київ : Ін-т проф. освіти НАПН України, 2022. 60 с.

2. Радкевич В. О., Попова В. В., Джурило А. П., Вороніна-Пригодій Д. А. Зарубіжний досвід розвитку публічно-приватного партнерства у сфері професійної освіти і навчання: практичний посібник / ред. В. О. Радкевич. Київ : Ін-т проф. освіти НАПН України, 2023. 164 с.

3. Berufsbildungsgesetz (BBiG): Закон від 23.03.2005. URL: https://www.gesetze-im-internet.de/bbig_2005/ (дата звернення: 01.05.2024).

4. Berufsschulen in Leverkusen. Ministerium der Finanzen des Landes Nordrhein-Westfalen. URL: <https://www.finanzverwaltung.nrw.de/dienststellen/ministerium-der-finanzen-nordrhein-westfalen/berufsschulen-leverkusen> (дата звернення: 01.05.2024).

5. Gesetz zur Beschleunigung der Umsetzung von Öffentlich Privaten Partnerschaften und zur Verbesserung gesetzlicher Rahmenbedingungen für Öffentlich Private Partnerschaften: Закон від 01.09.2005 р. URL: [https://www.bgbl.de/xaver/bgbl/start.xav?startbk=Bundesanzeiger_BGBI&start=//\[*\]@attr_id='bgbl105s2676.pdf'\]#_bgbl_//\[*\]@attr_id='bgbl105s2676.pdf'\]_1714639032168](https://www.bgbl.de/xaver/bgbl/start.xav?startbk=Bundesanzeiger_BGBI&start=//[*]@attr_id='bgbl105s2676.pdf']#_bgbl_//[*]@attr_id='bgbl105s2676.pdf']_1714639032168) (дата звернення: 01.05.2024).

6. Gesetz zur Ordnung des Handwerks (Handwerksordnung), HwO: Закон від 17.09.1953. URL: <https://www.gesetze-im-internet.de/hwo/> (дата звернення: 01.05.2024).

7. Neubau einer Berufsschule für die Freie Hansestadt Bremen. Startseite - PD - Berater der öffentlichen Hand. URL: <https://www.pd-g.de/projekte/projekt/neubau-einer-berufsschule-fuer-die-freie-hansestadt-bremen> (дата звернення: 01.05.2024).

8. Ordnungsarbeit im BIBB. Bundesinstitut für Berufsbildung. URL: <https://www.bibb.de/de/42.php> (дата звернення: 01.05.2024).

9. Rahmenlehrpläne und Ausbildungsordnungen. Kultusministerkonferenz. URL: <https://www.kmk.org/themen/berufliche-schulen/duale-berufsausbildung/rahmenlehrplaene-und-ausbildungsordnungen.html> (дата звернення: 01.05.2024).

Олексій Шафоров,

*аспірант Інституту професійної освіти НАПН України,
директор Навчально-методичного кабінету
професійно-технічної освіти в Івано-Франківській області
(м. Івано-Франківськ, Україна)*

ОЦІНЮВАННЯ РОЗВИТКУ МЕТОДИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙСТРА ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ В КОНТЕКСТІ ПРОФЕСІЙНОГО СТАНДАРТУ «МАЙСТЕР ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ»

У сучасному світі, де динамічно розвиваються виробничі технології, зростає потреба у висококваліфікованих майстрах виробничого навчання. Одним з ключових факторів успішної